

Полученное уравнение (17) описывает процесс деформирования сжатой части стержня при продольном ударе по нему бойком на этапе движения отраженной от свободного торца бойка волны растяжения ($l_1/a_1 < t < 2l_1/a_1$) и совместно с уравнением, описывающим процесс сжатия стержня на этапе движения волны сжатия в бойке к свободному его торцу ($0 < t < l_1/a_1$), которое было опубликовано в работе [12], полностью моделируют процесс формирования ударного импульса в стержне при продольном ударе по нему бойком.

Уравнения (13) и (17) - однородные дифференциальные уравнения второго порядка с переменными коэффициентами. Решение этих уравнений осуществляется, как правило, с использованием численных методов.

Выводы и направление дальнейших исследований. В результате выполненных теоретических исследований получены дифференциальные уравнения, описывающие процессы деформирования сжатой части бойка и стержня при продольном упругом их соударении на этапе движения отраженной от свободного торца бойка волны растяжения ($l_1/a_1 < t < (2l_1/a_1)$).

Полученные уравнения совместно с уравнениями, описывающими процессы сжатия в бойке и стержне на этапе движения волны сжатия в бойке к свободному его торцу ($0 < t \leq (l_1/a_1)$), которые были опубликованы в работе [12], полностью описывают процесс формирования ударных импульсов в бойке и стержне при упругом продольном их соударении.

Результаты решений полученных дифференциальных уравнений в данной работе и дифференциальных уравнений, которые опубликованы в работе [12], и их исследований будут приведены в следующих публикациях.

Список литературы

1. Андреев В.Д. Формирование импульсов напряжений в ударных узлах буровых машин. - В кн.: Взрывное дело, 58/15. - М.: Недра, 1966. - с. 147-156.
2. Иванов К.И., Андреев В.Д. Разрушение горных пород ударными импульсами, генерируемыми поршнями различной формы. - В кн.: Взрывное дело, 58/15. - М.: Недра, 1966. - с. 244-253.
3. Александров Е.В., Соколинский В.Б. Прикладная теория и расчеты ударных систем. - М.: Наука, 1969. - 199 с.
4. Кильчевский Н.А. Динамическое контактное сжатие твердых тел. Удар. - К.: Наукова думка, 1976. - 320 с.
5. Гольдсмит В. Удар. Теория и физические свойства соударяемых тел. - М.: Госстройиздат, 1965. - 447 с.
6. Тимошенко С.П., Гудьер Дж. Теория упругости. М.: Наука, 1975. - 575 с.
7. Włodarczyk E. Propagation of shock waves in colliding bars Proc. Vibr. Probl. Pol. Acad. Sci, 1973, vol. 14, №2, p. 145-153.
8. Chęcinska H. Mocne underzeni w ciele stalym. - Post, fiz., 1972, vol. 23, №6, p. 689-695.
9. Crine D.R. Stresse waves in rochs. - In: Shock Waves and the Mechanical Propeties of Solids. Syracuse: New York, 1971, p. 367-384.
10. Hickerson N.L. Stress wave Propagation in solids. - In: High - Velocity Impact Phenomena. N.Y.: 1970, p. 23-43.
11. Torvik P.I., Prater R.I.F. A simple model vor the Shock wave induced by high - speed impact. - I. Spacecraft and Rockets, 1972, vol. 9, №1; p. 13-18.
12. Гуливец А.А. Моделирование ударных импульсов в стержневых ударных системах // Гірничий вісник, вип. 96, Кривий Ріг, 2013. с. 241-244.

Рукопись поступила в редакцию 19.02.14

УДК 621.316.9

А.В. ПИРОЖЕНКО, канд. техн. наук, доц., Т.В. ПИРОЖЕНКО, наук. співроб.
НДБПГ Криворізький національний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИСТРОЇВ ЗАХИСТУ ВІД СТРУМІВ ВИТОК В КОМБІНОВАНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖАХ НАПРУГОЮ ДО 1000 В З ІЗОЛОВАНОЮ НЕЙТРАЛЛЮ

Наведено результати теоретичних досліджень якісної оцінки ефективності виконання в комбінованих мережах існуючих пристроїв захисту від струмів витоку. Обґрунтовано необхідність розробки пристрою захисту, в якому в якості оперативного джерела повинен використовуватися змінний струм непромислової частоти.

Проблема та її зв'язок з практичними завданнями. Захист працюючих у разі випадкового торкання до струмовідних частин електроустановок напругою до 1000 В забезпечується обмеженням величини струму через тіло людини та час впливу його на організм. Це досягається застосуванням пристроїв захисту від струмів витоку, призначених здійснювати швидкодіюче автоматичне відключення електроустановок у разі виникнення загрози ураження електричним струмом.

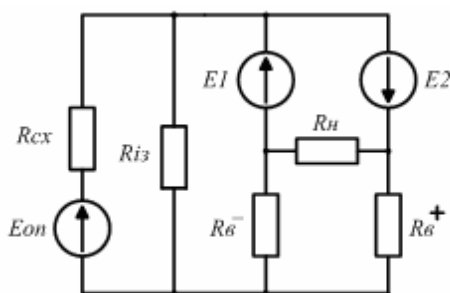
Масове впровадження напівпровідникових перетворювачів в системах регулювання електроприводами гірничих машин приводить до необхідності розглядати електричну мережу напругою до 1000 В з ізольованою нейтраллю як комбіновану, що складається з двох ділянок: мережі змінного (трифазна трипровідна мережа) і мережі постійного (випрямленого) струму. Обидві ділянки зв'язані через перетворювач і не мають гальванічної розв'язки.

В якості оперативної напруги в усіх відомих реле струмів витоку застосовується випрямлена напруга, яка накладається на мережу. Залежно від полярності струму витоку після перетворювача реле струмів витоку або необґрунтовано вимикають мережу під час витоку струму з позитивного полюсу перетворювача, або стають непрацездатними під час витоку струму з негативного полюсу, що фактично приводить до неможливості їх використання в комбінованих мережах.

Аналіз досліджень та публікацій. В цих дослідженнях прийняті відомі припущення [1], [2], а саме: трифазне джерело живлення мережі є симетричним; розподілені параметри ізоляції мережі замінювалися зосередженими; тиристори перетворювача повністю відкриті, а його навантаження має активну провідність; джерело оперативної напруги і напруги на полюсах з випрямленої сторони перетворювача замінювалися еквівалентними ЕРС за методом еквівалентного генератора; трифазний перетворювач по відношенню до кола струмів витоку розглядався як два триактних зустрічно-паралельних випрямляча, з'єднаних зіркою; ємність мережі не враховувалась.

Постановка завдання. Теоретичне дослідження ефективності пристроїв захисту від струмів витоку, працюючих на постійному оперативному струмі, в комбінованих мережах.

Викладання матеріалу та результати. Розрахункову схему, що дозволяє визначити струми спрацювання захисту з урахуванням наведених вище припущень, наведено на рис. 1.

Рис. 1. Розрахункова схема для визначення струмів спрацювання пристроїв захисту

Наведена схема складається з наступних елементів: E_{on} ЕРС джерела оперативної напруги; E_1, E_2 ЕРС випрямленого джерела на полюсах перетворювача; R_{cx} - внутрішній опір схеми реле струмів витоку, який складається з активного опору обмоток вимірювального реле та еквівалентного опору послідовно включених резисторів в коло оперативного джерела реле; R_{i3} опір ізоляції мережі змінного струму; R, R_6, R_6^+ - опір струмів витоку з негативного та позитивного полюсів за випрямлячем відповідно; R_n - опір навантаження перетворювача.

Згідно зі схемою рис. 1, використовуючи метод контурних струмів [3], для випадку $R_6^+ = \infty$ маємо систему рівнянь

$$\begin{cases} I_{11}(R_{cx} + R_{i3}) + I_{22}R_{i3} = E_{on} \\ I_{11}R_{i3} + I_{22}(R_{i3} + R_6^-) = E_1 \end{cases} \quad (1)$$

Контурний струм I_{11} є оперативним струмом реле струмів витоку. Розв'язанням системи рівнянь (1) відносно I_{11} є

$$I_{11} = \frac{E_{on}(R_{i3} + R_6^-) - E_1R_{i3}}{R_{cx}(R_{i3} + R_6^-) + R_{i3}R_6^-} \quad (2)$$

Розв'язанням виразу (2) відносно R_{i3} є

$$R_{i3} = \frac{(E_{on} - I_{11}R_{cx})R_6^-}{(E_1 - E_{on}) + I_{11}(E_{cx} + R_6^-)} \quad (3)$$

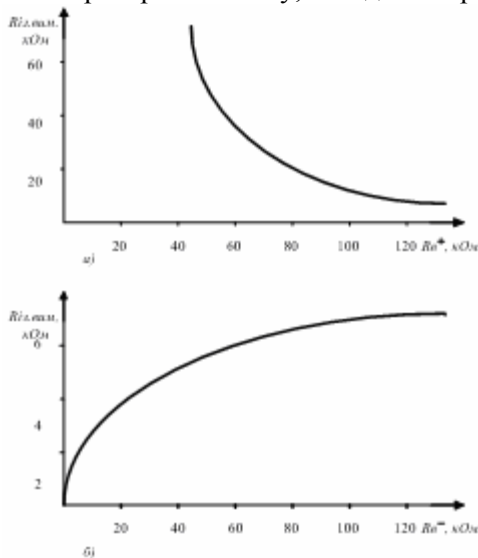
Приймаючи струм спрацювання в момент вимикання витоку постійним ($I_{cn} = \text{const}$) та вважаючи у виразі (3) $I_{11} = I_{cn}$, отримуємо

$$R_{із.вим} = \frac{(E_{on} - I_{cn} \cdot R_{cn})R_g^-}{(E_1 - E_{on}) + I_{cn}(E_{cx} + R_g^-)} \quad (4)$$

Здійснивши аналогічні перетворювання для випадку, коли $R_g^+ = \infty$, отримаємо

$$R_{із.вим} = \frac{(E_{on} - I_{cn} \cdot R_{cn})R_g^-}{I_{cn}(R_{cx} + R_g^+) - (E_{on} + E_2)} \quad (5)$$

Графіки залежностей, які отримані з виразів (4) та (5) з урахуванням реальних параметрів схем пристроїв захисту, наведені на рис. 2.

Рис.2. Графіки залежностей уставок спрацювання пристроїв захисту від опору ізоляції позитивного полюсу перетворювача ділянки постійного струму (а) та його негативного полюсу (б)

Аналіз наведених графіків показує, що при струмах витоку з позитивного полюсу ділянки постійного струму комбінованої мережі (рис. 2а), починаючи із значення $R_g^+ \leq 50$ кОм експлуатація мережі стає практично неможливою – спостерігається перезахист мережі. В той же час зниження ізоляції на негативному полюсі мережі після перетворювача (рис. 2б) знижує уставки спрацювання пристроїв захисту до неприпустимих значень за умовами електробезпеки і у разі глухого замикання полюса на землю повністю приводить пристрій захисту до відмови спрацювання.

Висновки та напрямок подальших досліджень. Наведені дослідження переконливо показують неефективність в комбінованих мережах існуючих пристроїв захисту від струмів витоку, в яких в якості оперативного джерела використовується постійний струм.

Таким чином для захисту комбінованих мереж від струмів витоку необхідно розроблення пристрою захисту, в якому в якості оперативного джерела повинен використовуватися змінний струм непромислової частоти.

Таким чином для захисту комбінованих мереж від струмів витоку необхідно розроблення пристрою захисту, в якому в якості оперативного джерела повинен використовуватися змінний струм непромислової частоти.

Список літератури

1. Колосюк В.П., Миц В.Н., Регьян А.К. Расчет токов утечки в трехфазной сети, питающей нагрузку через выпрямитель. – Электричество. 1985, № 7. - С. 54-56.
2. Колосюк В.П. Метод определения токов утечки комбинированных электрических сетей. - Горная электромеханика и автоматика. Днепропетровск. 1985, вып. 46. - С. 12-16.
3. Бойко В.С., Бойко В.В., Видолоб Ю.Ф. Теоретичні основи електротехніки. – К.: Політехніка, 2004. - 272 с.

Рукопис подано до редакції 22.01.14

УДК 628.511:534

О.Е. ЛАПШИН, д-р техн. наук, проф., М.В. АНДРЕЙЧИКОВ, аспирант
Криворожский национальный университет

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ СУХОЙ ОЧИСТКИ ВОЗДУХА С ПРИМЕНЕНИЕМ УЛЬТРАЗВУКА

Статья посвящена вопросу эффективности пылеулавливания. Содержатся теоретические исследования инерционного осаждения в средствах пылеулавливания в зависимости от начальной концентрации пыли и ее дисперсности, а также результаты экспериментальных исследований. В этой статье заостряется внимание на условиях работы на горно-обогатительных фабриках.

Проблема и ее связь с научными и практическими задачами. Стабилизация и экономический подъем горно-металлургического комплекса страны требует поиска новых эффектив-